

Kankerbehandeling

Je afweer in de strijd



In de strijd tegen kanker duiken er geregeld nieuwe behandelmogelijkheden op. Immunotherapie is er daar eentje van. Het wordt meermaals geprezen als hét nieuwe wondermiddel. Toch nog eventjes afwachten of dat echt zo is ...

Birgit Janssen – Jeroen Plessers

Immunotherapie wordt al geruime tijd opgehemeld als zijnde hét wondermiddel tegen kanker. Hoewel er inderdaad steeds meer succes wordt geboekt met deze nieuwe behandelingsvorm en het voor een aantal kankers zelfs al een onderdeel van de standaardbehandeling is geworden, is ze lang niet voor iedereen en voor iedere vorm van kanker even effectief. Om nog maar te zwijgen over de betaalbaarheid ervan ...

Sluwe kankercellen

Heb je je wel eens afgevraagd waarom je lichaam je duidelijk maakt dat je een verkoudheid of griep hebt, maar niet (of

pas in een late fase) dat kankercellen zich hebben ontwikkeld in je lichaam? De verklaring ervoor heeft alles te maken met de wisselwerking tussen ons immuunsysteem en de ziekteverwekkers. In ons lichaam zit immers een ingenieus netwerk van cellen en organen dat instaat voor de bestrijding van lichaamsvreemde cellen. Dat netwerk, ons immuunsysteem, ziet er bij ieder van ons anders uit. Een deel daarvan is aangeboren, een ander deel bouw je op tijdens je leven. Dat kan door te worden blootgesteld aan bepaalde ziektekiemen, maar ook door vaccinaties waarbij je lichaam beschermende antistoffen aanmaakt. Hoe ouder je wordt, des te groter de kans dat je lichaam met



Immuuntherapie zit voorlopig nog grotendeels in een experimentele fase. Verder onderzoek is gaande.

verschillende ziektekiemen in contact is gekomen en je immuunsysteem beter is ontwikkeld. Dat verklaart waarom volwassenen minder snel ziek worden dan kinderen, maar niet waarom ons lichaam niet meteen reageert bij kanker. Ons afweersysteem is in staat om bepaalde proteïnen (antigenen) op virussen en bacteriën te herkennen als lichaamsvreemd en zo deze ziekteverwekkers te bestrijden. Bij een kankercel is dat echter niet altijd het geval. Hoewel kankercellen in theorie ook op basis van antigenen zouden kunnen worden onderscheiden van normale cellen, slaagt ons immuunsysteem daar in de praktijk niet altijd in. Kankercellen beschikken immers over verschillende mechanismen om ons immuunsysteem te misleiden, door zich bv. te “camoufleren” en ons afweersysteem te doen geloven dat het normale cellen zijn. Bovendien kunnen ze ongecontroleerd snel vermenigvuldigen en zelfs de werking van ons afweersysteem blokkeren. Dit alles maakt dat kankercellen vaak te slim blijken voor ons immuunsysteem.

Hoe verloopt immuuntherapie?

Terwijl het gros van de kankerbehandelingen die vandaag worden gebruikt, bv. chemotherapie en radiotherapie, rechtstreeks de kankercellen tracht te bestrijden, gaat immuuntherapie anders te werk. Immuuntherapie tracht de kankercellen onrechtstreeks te bestrijden door het immuunsysteem een handje te helpen. Dat kan op twee manieren: door de eigen immuuncellen te versterken om tumorcellen aan te vallen (actieve methode) of door de tumorcellen zwakker te maken zodat het lichaam ze kan bestrijden (passieve methode). De actieve methode kan op verschillende manieren verlopen. Een voorbeeld hiervan is celtherapie: men haalt een aantal immuuncellen uit het lichaam via een bloedafname, deze worden in een labo behandeld, vermenigvuldigd en nadien opnieuw in het lichaam gebracht door een injectie of infuus. Eens terug

Immuuntherapie in de praktijk

Wordt immuuntherapie al standaard toegepast? Passieve immuuntherapie met bepaalde monoklonale antilichamen is deel van de standaardbehandeling voor melanoom (agressieve vorm van huidkanker) en niet-kleincellige longkanker. Ze kan ook worden ingezet bij niercelkanker, blaaskanker, hoofd- en halskanker en Hodgkinlymfoom.

Kun je zelf naar immuuntherapie vragen? Uiteraard kun je je behandelende arts vragen of immuuntherapie voor jou een interessante piste kan zijn, maar door de regel zal deze dat zelf voorstellen wanneer je hiervoor in aanmerking komt.

Hoeveel kost zo'n behandeling? De prijs die farmaceutische firma's vragen voor een behandeling met immuuntherapie loopt op jaarbasis soms op tot meer dan € 100 000.

Wordt immuuntherapie terugbetaald? Er is in ons land in terugbetaling voorzien voor passieve immuuntherapie met bepaalde monoklonale antilichamen voor patiënten met melanoom, longkanker, niercelkanker en de ziekte van Hodgkin.

in het lichaam kunnen de aangesterkte immuuncellen hun strijd tegen de kankercellen aanvatten. Celtherapie is echter vrij recent en wordt momenteel nog volop bestudeerd in klinische studies. Passieve immuuntherapie verloopt daarentegen doorgaans via medicijnen die vaak zogenaamde monoklonale antilichamen bevatten. Deze zijn in het labo ontwikkeld om zich zeer specifiek op bepaalde antigenen van kankercellen te enten. Zo kan deze behandeling de groei van kankercellen afremmen en/of de mechanismen van kankercellen om het immuunsysteem te misleiden ontregelen. Hierdoor krijgt het immuunsysteem de kans om zelf de kankercellen makkelijker te bestrijden. Deze manier van immuuntherapie wordt momenteel het vaakst gebruikt in de praktijk en behoort voor sommige kankers reeds tot de eerstelijnsbehandeling. Hoe lang en hoe vaak de immuuntherapie moet worden toegediend, hangt af van het type kanker, hoe vergevorderd die is en hoe het lichaam op de behandeling reageert. Soms kiest men om de behandeling in cycli te geven waarin periodes van behandeling en rust elkaar afwisselen. Zo krijgt het lichaam de tijd om te herstellen van de behandeling en kan het immuunsysteem zijn werk doen.

Minder bijwerkingen

In vergelijking met andere kankerbehandelingen is immuuntherapie erg selectief en zal ze zich – via het immuunsysteem – vooral richten op >

> de bestrijding van kankercellen en, in vergelijking met radio- en chemotherapie, gezonde cellen in het lichaam minder aantasten. Dat komt uiteraard de levenskwaliteit ten goede.

Bijgevolg heeft immunotherapie doorgaans ook minder ongewenste neveneffecten dan radio- of chemotherapie. Zo verlies je bv. geen haar en zal je minder vermoeid en misselijk zijn, wat vaak voorkomt bij chemotherapie.

Er zijn minder bijwerkingen, maar er zijn er wel. Het komt bijvoorbeeld geregeld voor dat de huid reageert op de plek van het infuus of de injectie in de vorm van pijn, roodheid, jeuk of een zwelling. Je kan na een behandeling ook diarree en griepachtige symptomen vertonen zoals koorts, rillingen, overgeven, zwak gevoel, spierpijn, hoofdpijn ... In een zeldzaam geval kan immunotherapie ernstige bijwerkingen veroorzaken, zoals een auto-immuunziekte, waarbij het immuunsysteem ook lichaamseigen cellen gaat aanvallen. Dat kan resulteren in aantasting van vitale organen (bv. darmen of lever), wat in sommige gevallen levensbedreigend kan zijn.

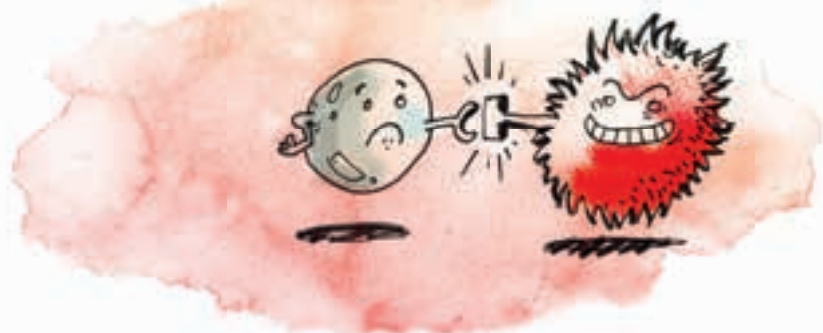
Niet voor alle kankers

In theorie klinkt deze nieuwe behandelingsvorm veelbelovend, maar strookt dit met de praktijk? Zeker is dat er steeds meer successen worden geboekt met immunotherapie. Wanneer ze in combinatie met een conventionele behandeling, zoals chemo- of radiotherapie, wordt gebruikt, kan ze de slaagkansen verhogen. Maar ook als alleenstaande behandeling blijkt immunotherapie effectief voor bepaalde vormen van kanker bij dewelke de klassieke behandelingen ontoereikend zijn. Naar schatting 28 % van de patiënten die worden behandeld met chemotherapie is daarmee geholpen, terwijl immunotherapie bij 45 % van de patiënten aanslaat. Het risico dat de kanker terugkeert blijkt bovendien ook lager dan bij de klassieke kankerbehandelingen. Je lichaam leert

Wat doet immunotherapie bij kanker?

ACTIEVE METHODE VOOR

Je immuuncellen herkennen de kankercellen niet.



ACTIEVE METHODE NA

Deze variant van immunotherapie werkt specifiek op je immuuncellen. Ze stelt je immuuncellen in staat om de kankercellen te herkennen en ze te bestrijden.



Immunotherapie heeft doorgaans minder bijwerkingen dan andere kankerbehandelingen

immers om de kankercellen in kwestie af te stoten, ook bij een eventueel heroptreden. Ook vergevorderde kankers of kankers met uitzaaiingen vertonen in veel gevallen betere resultaten met immunotherapie dan met de klassieke behandelingsvormen.

In theorie zou immunotherapie iedere kanker moeten kunnen behandelen, helaas strookt dit (nog) niet met de realiteit. Voor long- en huidkanker heeft deze nieuwe behandelingsvorm zijn doeltreffendheid reeds bewezen, maar bij andere veelvoorkomende kankers, zoals borstkanker, darmkanker en prostaatkanker, blijkt immunotherapie voorsnog niet te werken. Waarom immunotherapie effectief is voor de ene kanker, maar niet voor de andere, is nog niet duidelijk voor de wetenschap. Hoe

Immuuntherapie helpt jouw afweersysteem om zelf de strijd aan te gaan met kankercellen.

PASSIEVE METHODE VOOR

De kankercellen verhinderen de werking van je immuuncellen.



Illustraties: Daniel Garrido y Altamirano

PASSIEVE METHODE NA

Deze vorm van immuuntherapie maakt gebruik van medicatie (met antilichamen) die de blokkering door kankercellen ontregelen.



dan ook staat deze behandelingsvorm nog in de kinderschoenen en is hij bijgevolg nog erg experimenteel. Er wordt voortdurend onderzoek naar verricht, maar over heel wat aspecten blijft het nog koffiedik kijken.

Niet voor ieder lichaam

Helaas reageert niet ieder lichaam even goed op deze nieuwe behandelingsvorm. Geschat wordt dat immuuntherapie momenteel bij minder dan de helft van de patiënten aanslaat zoals het hoort. Een aanzienlijk percentage van de patiënten die immuuntherapie krijgen toegediend, reageert hier dus niet of slechts gedeeltelijk op. Concreet betekent dit dat het gezwel bv. wel stopt met groeien of iets kleiner wordt, maar niet volledig uit het lichaam verdwijnt. Maar zelfs als het

lichaam er wel goed op reageert, verwacht je maar beter niet meteen resultaat. Het kan immers een tijdje duren vooraleer de behandeling aanslaat. Immuuntherapie is dus zeker geen "quick fix" en heeft doorgaans meer tijd nodig dan een conventionele kankerbehandeling. Een ander gevaar is dat het lichaam gewend geraakt aan de immuuntherapie, waardoor het niet meer in staat zal zijn de kankercellen te bestrijden en het gezwel opnieuw kan toenemen.

Andere toepassingen

Naast kankers worden immuuntherapieën ook bij verscheidene andere aandoeningen ingezet. Vaccinatie is bijvoorbeeld niets anders dan een vorm van immuuntherapie. Wanneer je een vaccin krijgt toegediend, bijvoorbeeld

het griepvaccin, dan krijg je een klein, niet-actief deeltje van die ziekteverwekker ingespoten. Je lichaam wordt gestimuleerd om antilichamen aan te maken tegen die specifieke ziekte, zodat wanneer deze griepcellen je lichaam nog eens proberen binnen te dringen, je lichaam meteen in de aanval kan gaan. Net zoals bij een kankerbehandeling activeren vaccins met andere woorden je immuunsysteem om in de aanval te gaan tegen lichaamsvreemde cellen. Bij vaccinaties gaat het echter om een preventieve immuuntherapie, terwijl bij kankerbehandelingen de genezende variant wordt toegepast. Het omgekeerde gebeurt echter ook, namelijk dat het immuunsysteem wordt afgeremd om te reageren. We spreken dan van een onderdrukkende immuuntherapie. Die wordt onder meer gebruikt bij orgaantransplantaties om te vermijden dat het lichaam het nieuwe orgaan aanvalt, bij auto-immuunziektes en bij allergieën om de gevoeligheid voor bepaalde allergenen te verlagen.

Doorbraak, maar (nog) geen wondermiddel

Alles bij elkaar genomen kan immuuntherapie als een positieve evolutie worden beschouwd en is het mogelijks de toekomst op het gebied van kankerbehandelingen. Als consumentenorganisatie moeten wij echter ook het prijskaartje van deze innovatieve therapie in acht nemen. De prijs die we als gemeenschap betalen voor zo'n behandeling ligt vooralsnog onverantwoord hoog en dat is op termijn niet houdbaar voor onze gezondheidszorg. Wij zullen hier in de toekomst dus zeker op blijven toezien. ❤️